

Vervolgonderzoek
vleermuizen, roofvogels en uilen
Werninkterrein
Amphoraweg 20
te Leiden

december 2021

Eco-Niche

wrvanesch@eco-niche.nl
www.eco-niche.nl

Inhoudsopgave

1: Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doelstelling	3
1.3 Leeswijzer	3
2: Project en planlocatie	4
2.1 Project	4
2.2 Planlocatie	4
3: Methode	5
3.1 Vleermuizen	5
3.2 Roofvogels en uilen	6
4: Resultaten	7
4.1 Vleermuizen	7
4.2 Roofvogels en uilen	9
4.3 Overige beschermde soorten	9
5: Effecten op beschermde soorten	11
5.1 Vleermuizen	11
5.2 Roofvogels en uilen	11
5.3 Overige beschermde soorten	11
6: Conclusie	12
6.1 Effecten op beschermde soorten	12
6.2 Vervolgstappen	12
Bronnen	14
Bijlage 1: Functies voor beschermde soorten	15
Bijlage 2: Uitleg Wet natuurbescherming	16

1: Inleiding

1.1 Aanleiding

In verband met de ontwikkeling van het Werninkterrein aan de Amphoraweg 20 te Leiden is een ecologische quickscan uitgevoerd in het kader van de natuurwetgeving (Eco-Niche, oktober 2020).

Uit de quickscan bleek dat de aanwezigheid van roofvogels en vleermuizen en negatieve effecten op deze soortgroepen op voorhand niet kon worden uitgesloten:

- Van vogels met jaarrond beschermde nesten (boomvalk, buizerd, ransuil, sperwer) is een (mogelijk) nest in een van de bomen langs de Oude Rijn niet uit te sluiten. In de dichte begroeiing van wilgen en struiken kan een ransuil nestelen. Een (mogelijk) jaarrond beschermd nest kan verstoord worden of verloren gaan door de bouwwerkzaamheden of vanwege het kappen van bomen.
- Van boombewonende vleermuizen zijn van grote en kleine soorten (mogelijke) kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen in boomholtes (wilg en/of populier) niet uit te sluiten. (Mogelijke) verblijfplaatsen kunnen verstoord of vernietigd worden door de bouwwerkzaamheden of vanwege het kappen van bomen.
- Van gebouwbewonende vleermuizen zijn van grote en kleine soorten inclusief laatvlieger (mogelijke) kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen in de gebouwen niet uit te sluiten. Bij het slopen van de gebouwen kunnen verblijfplaatsen verloren gaan.
- Van gebouw- en/of boombewonende soorten zijn (mogelijke) vliegroutes buiten planlocatie langs de oude Rijn en de spoorberm niet uit te sluiten. Het aanbrengen van (bouw)verlichting kan versturend zijn voor vliegroutes, waardoor de kwaliteit afneemt.

Daarom is Eco-Niche, in opdracht van gemeente Leiden gevraagd een vervolgonderzoek naar vleermuizen, roofvogels (boomvalk, buizerd en sperwer) en uilen (ransuil) uit te voeren. Voorliggende rapportage vormt het resultaat van dit vervolgonderzoek.

1.2 Doelstelling

De doelstellingen van het vervolgonderzoek zijn:

- Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van vleermuizen, roofvogels (boomvalk, buizerd en sperwer) en uilen (ransuil);
- Bij aanwezigheid: het vaststellen van de functionaliteit van de planlocatie voor de aangetroffen soorten;
- Het bepalen van de vervolgstappen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een omschrijving van het project en de planlocatie en hoofdstuk 3 gaat in op de toegepaste onderzoeksmethode(s). De resultaten van de onderzoeken komen aan bod in hoofdstuk 4, waarna in hoofdstuk 5 de effecten van het project worden beoordeeld. Op basis van de conclusie van de onderzoeken, in hoofdstuk 6, worden in hetzelfde hoofdstuk de te nemen vervolgstappen gepresenteerd.

2: Project en planlocatie

Dit hoofdstuk definieert alleen de ecologisch relevante uitgangspunten van het project.

2.1 Project

Het Werninkterrein wordt herontwikkeld tot woonwijk. De exacte plannen hiervoor zijn nog niet bekend. Gemeente Leiden heeft het voormalige bedrijfsterrein aangekocht en wil er een wijk met een kleine zeshonderd woningen en commerciële voorzieningen ontwikkelen. Dit wordt een mix van appartementen in alle vormen en maten en ongeveer tien procent grondgebonden stadsvilla's (www.abbbouwgroep.nl). Ten behoeve van de herontwikkeling wordt de bebouwing gesloopt, de bestrating verwijderd en begroeiing wordt gerooid. Daarnaast zijn werkzaamheden aan de kades en oevers mogelijk en potentieel wordt een nieuwe ontsluitingsroute (brug of tunnel) aangelegd.

Het toekomstig gebruik is niet vergelijkbaar met het huidige gebruik, aangezien de bestemming van de planlocatie wijzigt van bedrijventerrein naar woningbouw.

2.2 Planlocatie

Het Werninkterrein ligt tussen de Oude Rijn, het spoor en het bedrijventerrein aan de Amphoraweg. De planlocatie ligt aan het eind van de Amphoraweg te Leiden, heeft een omvang van ca. 1,5 ha en is voor ongeveer 80% verhard. De bebouwing bestaat uit een betoncentrale, kantoor en een woning. Daarnaast staan er twee losse zeecontainers. In de bebouwing zijn diverse kieren en openingen en mogelijke holle ruimtes aangetroffen. Het parkeer- en opslagterrein is verhard en ter hoogte van de betoncentrale hebben de oevers verharde kades. Het onverharde terrein bestaat uit bermen met bomen en struiken langs de randen van de planlocatie, een deel van de oevers langs de Oude Rijn en een watergang en groenstrook aan de zuidzijde van de planlocatie. In de groenstroken staat onder andere een wilg met smalle kieren en uitgebroken takken en een populier met een proefgat van een specht. De aanwezigheid van spechtengaten of boomholtes kan niet worden uitgesloten. Voor een gedetailleerde beschrijving wordt verwezen naar de ecologische quickscan (Eco-Niche, oktober 2020).

Afbeelding 1: planlocatie (bron: gemeente Leiden, 2020).

3: Methode

Eco-Niche houdt, als lid van Netwerk Groene Bureaus, de inventarisatiemethodes en protocollen aan, die algemeen aanvaard danwel vereist worden door het bevoegd gezag. Deze methodes leiden doorgaans tot een goed beeld van de te onderzoeken soort(groep)en op de planlocatie en zijn onderdeel van de kwaliteitsborging van onze fauna-onderzoeken. Indien we hier van afwijken is het om ecologische redenen en zullen we dit nader onderbouwen. Hieronder wordt per soort of soortgroep de onderzoeksmethode weergegeven.

3.1 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen voeren we uit conform het 'Vleermuisprotocol 2021' (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Het protocol stelt onder meer eisen aan het weer, materiaal, het tijdstip, de geschikte onderzoeksperiode, het aantal bezoeken en de benodigde inspanning (aantal onderzoekers). Deze eisen zijn gekoppeld aan de functies die een planlocatie voor vleermuizen kan hebben (zie **bijlage 1**). In de quickscan is vastgesteld welke functies onderzocht dienen te worden en op basis daarvan en het formaat van de planlocatie wordt de inspanning bepaald.

Bij grotere planlocatie dienen al snel meerdere onderzoekers te worden ingezet, omdat minimaal 75% van het gebied moet worden overzien. De inspanning wordt bij Eco-Niche bepaald door de meest ervaren personen op dit onderwerp.

Tussen twee avondbezoeken en tussen één avond- en één ochtendbezoek zit minimaal 20 dagen. Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector van het type Petterson D240x en opnameapparatuur. Tijdens de veldbezoeken wordt op de planlocatie gekeken naar in- en uitvliegende vleermuizen, territorium- en zwermgedrag, sporen (uitwerpselen) en de aanwezigheid van foeragerende vleermuizen en vleermuizen op route.

Tabel 1: benodigde bezoeken en inspanning volgens offerte

<i>Bezoek</i>	<i>Onderzoeksperiode</i>	<i>Gericht op</i>	<i>Aantal onderzoekers</i>
Zomeravond	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf alle soorten*	3
Zomeravond LV	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf laatvlieger	2
Zomerochtend	15 mei - 15 juli	Zomer-/kraamverblijf alle soorten	3
Massawinterverblijf 1	1 aug - 10 sept	gewone dwergvleermuis	n.v.t.
Massawinterverblijf 2	1 aug - 10 sept	gewone dwergvleermuis	n.v.t.
Najaar 1	15 aug - 1 okt	Paarverblijf alle soorten*	2
Najaar 2	15 aug-1 okt	Paarverblijf alle soorten	2
Najaar 3 TV	1 okt - 1 dec	Paarverblijf tweekleurige vleermuis	n.v.t.
Najaar 4 TV	1 okt - 1 dec	Paarverblijf tweekleurige vleermuis	n.v.t.

* in combinatie met onderzoek naar vliegroutes

Minder algemene soorten

Het vleermuisprotocol kent voor elke soort een voorgeschreven tijdsinspanning. Belangrijk is om dan in ieder geval te voldoen aan de voorgeschreven inspanning van de te verwachten (doorgaans algemene) soorten. Dit is minimaal twee uur per bezoek. Indien een minder algemene soort zoals watervleermuis en meervleermuis verwacht wordt, dient deze inspanning te worden opgehoogd. Echter, soms kunnen bijzondere soorten, niet 100% worden uitgesloten, maar worden ze ook niet verwacht. In dat geval wordt de tijdsinspanning aangehouden van de te verwachten soorten en wordt deze pas verlengd wanneer tijdens deze bezoeken een minder algemene soort wordt waargenomen. Dit is

echter alleen nodig wanneer nog onduidelijk is wat de functie van de planlocatie is voor deze soort. Bij dit onderzoek is de tijdsinspanning niet verlengt, aangezien watervleermuis en meervleermuis niet zijn waargenomen tijdens het nader onderzoek.

Interpretatie paarverblijfplaatsen en kleine winterverblijfplaatsen

Gewone dwergvleermuizen baltsen al vliegend in hun territorium. Ergens binnen dit territorium ligt de paarverblijfplaats, maar deze is echter niet altijd te lokaliseren. Indien binnen dit territorium tijdens de zomer al een zomerverblijfplaats is vastgesteld dan wordt de paarverblijfplaats aan deze verblijfplaats toegekend. Een paarverblijfplaats wordt ook als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende vleermuizen beschouwd op basis van het voorzorgsbeginsel. Kleine winterverblijfplaatsen in gebouwen zijn namelijk niet tot nauwelijks te onderzoeken en tijdens milde winters voldoen hiervoor ook de kleinere, weinig beschutte verblijfplaatsen, zoals achter dakranden.

3.2 Roofvogels en uilen

Het onderzoek naar vogels met jaarrond beschermde nesten (buizerd, boomvalk, ransuil en sperwer) wordt uitgevoerd aan de hand van de broedperiode van de te verwachten soorten (zie onderstaande tabel). Een kennisdocument of protocol is er alleen voor buizerd beschikbaar. Gekozen is voor onderzoek in de periode april t/m juni; de optimale periode voor de combinatie van boomvalk, buizerd en sperwer. Aangenomen kan worden dat er geen nesten en/of functioneel leefgebieden van deze vogels aanwezig zijn als er tijdens gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met juni geen nestelende vogels van deze soorten zijn waargenomen. De inventarisatie vindt plaats bij goede omstandigheden met een tussenperiode van minimaal 10 dagen en wordt overdag na zonsopkomst uitgevoerd.

Voor de ransuil hebben we geen losse bezoeken ingelast, maar hebben we naar zijn aanwezigheid gezocht tijdens de vijf vleermuisbezoeken. Ransuilen zijn namelijk jaarrond in hun territorium aanwezig, ook nadat de takkelingen het nest verlaten. Wanneer een ransuil waargenomen wordt, zal actief moeten worden gezocht op een mogelijk nest.

Tabel 2: broedperiode van de te verwachten soorten

Soort	Datumgrenzen BMP*	Broedperiode**
Buizerd	1 feb – 15 juli	maart - juli
Boomvalk	1 mei - 15 sep	mei - juni
Ransuil	20 feb (15 mrt) - 20 jul	eind maart - half april (na 5 weken vliegvlug)
Sperwer	1 mrt (10 apr) - 15 jul	eind april - juni

* bron Sovon 2004

** bron www.vogelbescherming.nl

Op basis van bovengenoemde in relatie tot het formaat van het plangebied is de volgende inspanning vastgesteld:

- 3 bezoeken door 1 onderzoeker.

4: Resultaten

In dit rapport worden alleen waarnemingen genoemd die bepalend zijn voor de te onderzoeken functies, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Functies van beschermde soorten die tijdens het onderzoek 'toevallig' buiten de planlocatie zijn waargenomen worden ook vermeld. Dit geldt ook voor toevallige waarnemingen van andere dan de onderzochte beschermde soorten, zoals nestlocaties van algemene broedvogelsoorten, mits deze relevant zijn voor de effectbeoordeling. Van de resultaten worden eerst de bezoekdata weergegeven, waarna de totalen per bezoek en de aangetroffen functies gepresenteerd worden.

4.1 Vleermuizen

Bezoeken

Tabel 3 geeft de bezoekdata, start- en eindtijden en de weeromstandigheden op deze data weer. De bezoeken zijn onder gunstige weersomstandigheden uitgevoerd conform het vleermuisprotocol.

Tabel 3: bezoekdata en weersomstandigheden vleermuizen

<i>Bezoeknaam</i>	<i>Datum</i>	<i>Tijd</i>	<i>Temperatuur</i>	<i>Wind</i>	<i>Bewolking</i>
Zomeravond en vliegroute 1	18-05-2021	21:15 - 23:30 uur*	11°C	1 Bft	20%
Zomerochtend	15-06-2021	03:10 - 05:15 uur*	16°C	2 Bft	90%
Zomeravond LV	21-06-2021	21:45 - 24:10 uur*	13°C	3 Bft	90%
Najaar 1 en vliegroute 2	24-08-2021	22:15 - 24:15 uur*	17°C	3 Bft	0%
Najaar 2	14-09-2021	21:35 - 23:35 uur*	16°C	2 Bft	30%

* gelijktijdig onderzoek naar ransuil

Totaal aanwezige vleermuizen per bezoek, ongeacht de functie

Tabel 4 geeft per bezoek en per soort het aantal aanwezige vleermuizen op de planlocatie en in de directe omgeving. Dit betreft een schatting op basis van de activiteit gedurende het gehele bezoek, ongeacht het gedrag. Tijdens de bezoeken zijn geen naast gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis geen andere vleermuissoorten waargenomen.

Tabel 4: aantal aanwezige vleermuizen per bezoek op de planlocatie en in directe omgeving

Bezoek:	Gewone dwergvleermuis	Ruige dwergvleermuis	Rosse vleermuis	Overige soorten
Zomeravond + vliegroute 1	8	1	0	0
Zomeravond LV	11	1	0	0
Zomerochtend	8-10	0	0	0
Najaar 1 + vliegroute 2	8-10	0	2	0
Najaar 2	7-8	0	3	0

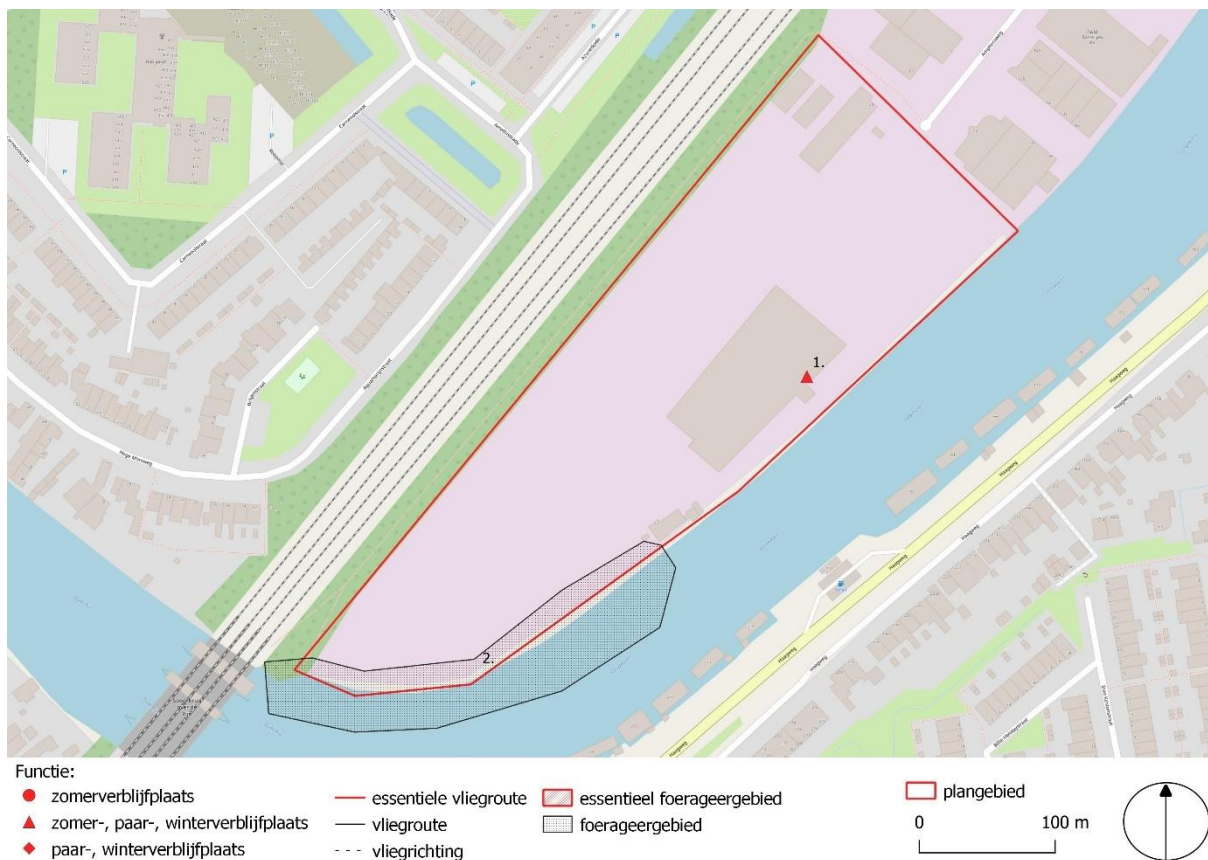
Verblijfplaatsen

De planlocatie heeft verblijfplaatsen van vleermuizen. In tabel 5 wordt een totaaloverzicht gegeven van het totaal aantal verblijfplaatsen binnen de planlocatie.

Tabel 5: totaal aantal verblijfplaatsen vleermuizen binnen de planlocatie

<i>Functie</i>	<i>Soort</i>	<i>Aantal verblijfplaatsen</i>
Zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen	Gewone dwergvleermuis	1
Kraamverblijfplaatsen	Alle soorten	0
Vliegroutes	Alle soorten	0

In de onderstaande figuur worden de aangetroffen verblijfplaatsen weergegeven met symbolen en nummers en deze worden met dezelfde nummers in tabellen nader toegelicht.

Afbeelding 2: verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van vleermuizen. Bron kaartondergrond: OpenStreetMaps.

Tabel 6: omschrijving verblijfplaatsen vleermuizen **binnen** de planlocatie

Nr.	soort	Aantal exemplaren	Locatie (adres en positie)
Zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen			
1.	Gewone dwergvleermuis	1	Betoncentrale, zuidoostzijde, kier in gevel.

Tabel 7: omschrijving functionele leefgebied vleermuizen **binnen** de planlocatie

Nr.	Soort	Aantal exemplaren	Locatie (adres en positie)
Foeragegebied			
2.	Gewone dwergvleermuis	4-6	Amphoraweg 20, watergang en oever.
	Ruige dwergvleermuis	1	Amphoraweg 20, groenstrook, rond boom.

Tijdens het onderzoek zijn geen andere boombewonende soorten waargenomen dan rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Rond de bomen is geen balts- of zwermactiviteit en zijn geen in- of uitvliegers waargenomen of sociale geluiden vanuit een boomholte gehoord. Van rosse vleermuizen zijn in het najaar alleen enkele passerende individuen waargenomen.

Functionele leefomgeving: vliegroutes

De planlocatie heeft geen functie als essentiële vliegroute. Op de planlocatie en de directe omgeving zijn geen vliegroutes of migratieroutes vastgesteld. De vliegrichting van de aanwezige vleermuizen is niet eenduidig. Boven de Oude Rijn en langs het spoor zijn geen passerende vleermuizen waargenomen. Tijdens de bezoeken is boven het water ook geen meervleermuis of watervleermuis waargenomen.

Functionele leefomgeving: foerageergebieden

De planlocatie heeft geen functie als essentieel foerageergebied, omdat er diverse alternatieven zijn. De waargenomen vleermuizen foerageren verspreid over de planlocatie, zowel boven het water als rond de bomen (zie nummer 2 op de kaart). Op de rest van de planlocatie is de foerageeractiviteit lager. De waargenomen foeragerende vleermuizen betreffen de meest algemeen voorkomende soorten, namelijk gewone en ruige dwergvleermuis, daarbij zijn de aantallen laag en zijn de dieren er niet continue aanwezig.

4.2 Roofvogels en uilen

Bezoeken

Tabel 8 geeft de bezoekdata, start- en eindtijden en de weeromstandigheden op deze data weer. De bezoeken zijn onder gunstige weersomstandigheden uitgevoerd.

Tabel 8: bezoekdata en weersomstandigheden roofvogels (boomvalk, buizerd en sperwer)

Bezoek:	Datum:	Tijd:	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
Bezoek 1	08-04-2021	10:00	8°C	3 Bft	0% (zonnig)
Bezoek 2	14-05-2021	11:00	18°C	3 Bft	0 % (zonnig)
Bezoek 3	10-06-2021	14:00	20°C	2 Bft	0 % (zonnig)

Voor de data en weersomstandigheden van de ransuilbezoeken, die tijdens het vleermuisonderzoek zijn meegenomen, wordt verwezen naar de vorige paragraaf.

Totaal aanwezige roofvogels

Tijdens geen van de bezoeken zijn roofvogels of uilen waargenomen, zowel op de planlocatie als in de directe omgeving.

Nestlocaties en functioneel leefgebied

Op de planlocatie zijn geen nesten van roofvogels of uilen (boomvalk, buizerd, ransuil en sperwer) aanwezig en ook geen functioneel leefgebied. Tijdens het onderzoek zijn geen roofvogels, uitwerpselen of andere sporen waargenomen.

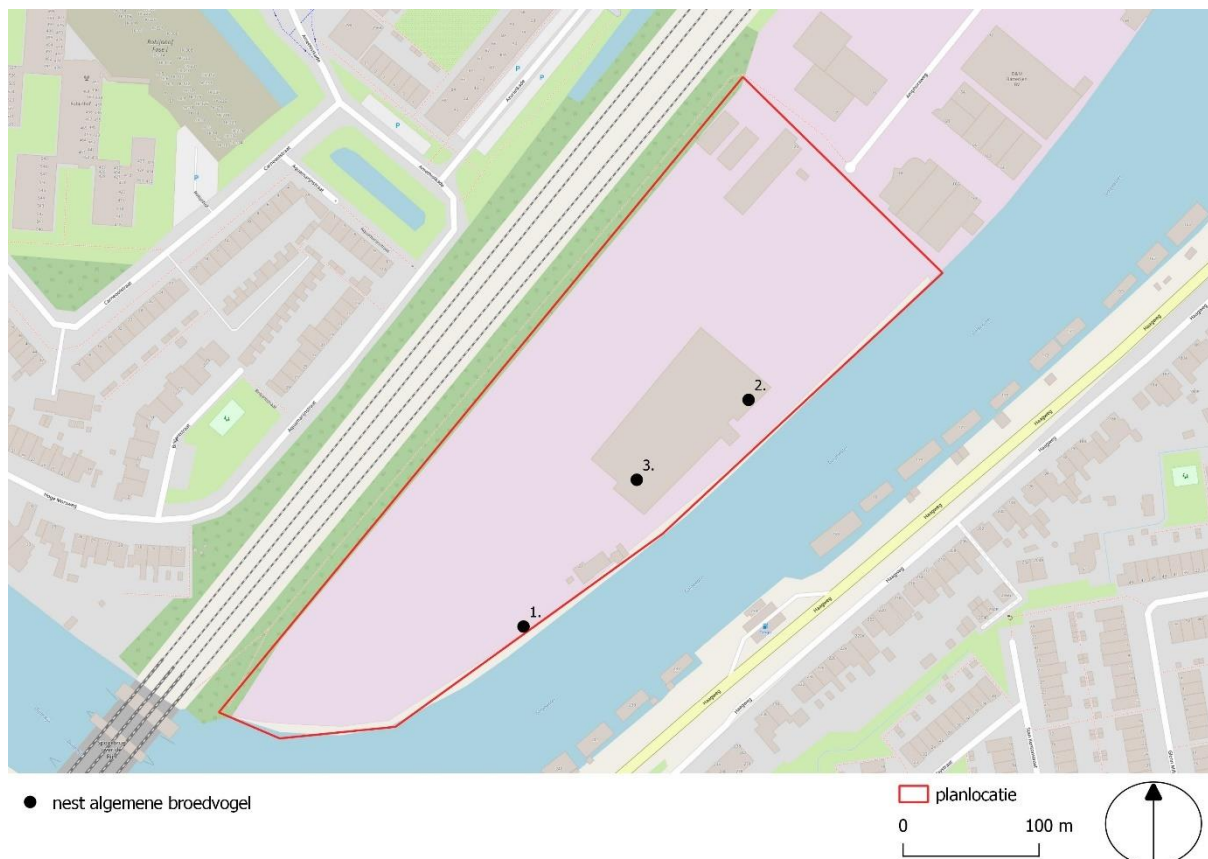
Op de planlocatie is een paartje zwarte kraaien waargenomen dat een jonge zwarte kraai verdedigde. Dit duidt op de aanwezigheid van een kraaiennest op de planlocatie. Het aanwezige nest in de populier is daarvoor de enige beschikbare nestlocatie.

4.3 Overige beschermde soorten

Toevallige waarnemingen van overige beschermde soorten worden vermeld, mits ze relevant zijn voor de effectbeoordeling. In de onderstaande figuur worden de aangetroffen nesten weergegeven met een symbool en nummer en deze worden met dezelfde nummers nader toegelicht. Naast de te onderzoeken soorten zijn nestlocaties van algemene broedvogelsoorten waargenomen:

1. Een paartje zwarte kraaien vertoonde verdedigend gedrag bij een jonge zwarte kraai, wat duidt op een kraaiennest. Op de planlocatie is in een van de populieren langs het water een nest aanwezig.
2. Tijdens een bezoek is een kleine plevier met kuiken waargenomen, wat duidt op een nestlocatie op de planlocatie.

3. Op het dak van de betoncentrale zijn mantelmeeuwen waargenomen, die verdedigend (agressief, aanvallend) gedrag vertoonden. Dit duidt op aanwezigheid van nest op het dak van de betoncentrale.

Afbeelding 3: nesten van algemene broedvogels. Bron kaartondergrond: OpenStreetMaps.

Op de planlocatie is verder een zingende zwarte roodstaart man gehoord, onder andere op het dak van de betoncentrale, maar ook buiten de planlocatie net als tijdens het veldbezoek van de ecologische quickscan (Eco-Niche, december 2021). Tijdens de bezoeken is op de planlocatie echter geen paartje zwarte roodstaarten waargenomen. Op de planlocatie zelf is geen nest vastgesteld. Het oude nest op de balk in de betoncentrale is geen locatie waar een zwarte roodstaart zou gaan broeden. Deze soort heeft een voorkeur voor nesten in smalle nissen of holten in muren. Het nest kan zich buiten de planlocatie bevinden, binnen het territorium van de zingende zwarte roodstaartman. De zwarte roodstaart betreft een algemene broedvogelsoort die niet op de Rode Lijst staat, waarvan de laatste twaalf jaar geen significante aantalsveranderingen zijn gemeld en waarvan de Staat van Instandhouding gunstig is (sovon.nl).

De zwarte roodstaart heeft een sterke voorkeur voor warme en droge plaatsen. In stedelijke gebieden vormen alle gebouwen, schuttingen en tuinen een prima alternatief voor het natuurlijke habitat. In de ogen van een zwarte roodstaart is een huis precies een rots en een ventilatiekanaal is een uitstekende kloof om in te broeden. (..) In met name industrieterreinen en grootschalige nieuwbouw vinden zij holten in muren en tal van andere plekken om te broeden. Zwarte roodstaart verdwijnt weer als de omgeving te groen wordt. (..) De afgelopen decennia heeft de zwarte roodstaart een sterke opmars gemaakt. Vooral in de westelijke helft van Nederland heeft de soort sterk aan terrein gewonnen (Vogelbescherming.nl, 2021).

Overige waargenomen algemene broedvogelsoorten zijn: houtduif, merel, putter, tjif tjaf, zilverbreeuw en witte kwikstaart.

5: Effecten op beschermde soorten

De effecten van het project worden, op basis van de resultaten uit hoofdstuk 4 en de uitgangspunten uit hoofdstuk 2, getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming (zie bijlage 2).

5.1 Vleermuizen

Negatieve effecten op vleermuizen zijn niet uit te sluiten, omdat de zomer-, paar- en winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis met het slopen van de betoncentrale verloren gaat en er sprake kan zijn van verstoring tijdens de werkzaamheden (Art 3.5).

5.2 Roofvogels en uilen

Negatieve effecten op roofvogels (boomvalk, buizerd en sperwer) en uilen (ransuil) zijn uit te sluiten, omdat er geen roofvogels of uilen op de planlocatie zijn waargenomen.

5.3 Overige beschermde soorten

Negatieve effecten op algemeen voorkomende broedvogelsoorten (waaronder kleine mantelmeeuw, kleine plevier en zwarte kraai) zijn niet uit te sluiten, omdat nesten in bomen, struiken, in en op de betoncentrale verloren kunnen gaan indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd (Art 3.1).

6: Conclusie

Van april t/m september 2021 heeft Eco-Niche, in opdracht van gemeente Leiden, voor het project Werninkterrein aan de Amphoraweg 20 te Leiden het vervolgonderzoek naar vleermuizen, roofvogels (boomvalk, buizerd en sperwer) en uilen (ransuil) uitgevoerd. De aan- of afwezigheid van de onderzochte beschermde soorten en de functies van de planlocatie dienden te worden vastgesteld. Hieronder de conclusie inclusief de te nemen vervolgstappen.

6.1 Effecten op beschermde soorten

In tabel 9 is samengevat van welke waargenomen beschermde soorten de planlocatie beschermde functies heeft en of het project hier negatieve effecten op heeft.

Tabel 9: totaal beschermde soorten, functies en effecten

Soort(groep)	Beschermde functie	Aantal	Negatieve effecten
Gewone dwergvleermuis	Zomer-, paar-, winter-verblijfplaatsen	1	Ja
Gewone dwergvleermuis	foerageergebied	1	nee
Algemeen voorkomende broedvogelsoorten: o.a. kleine plevier, mantelmeeuw en zwarte kraai	nesten	Ca. 3	Ja, tenzij buiten het broedseizoen gewerkt wordt

6.2 Vervolgstappen

Vervolgstappen zijn nodig om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. De vervolgstappen bestaan uit een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming en het opstellen van een ecologisch werkprotocol. Daarnaast geldt altijd de Zorgplicht.

Ontheffingaanvraag

Bij Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland dient voor de volgende soorten ontheffing aangevraagd te worden:

- Vleermuizen voor artikel 3.5, namelijk voor gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

In de ontheffingsaanvraag dienen mitigerende maatregelen en een onderbouwing van het wettelijk belang te worden opgenomen (zie **bijlage 2**).

Ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol is een praktisch document, waarin maatregelen worden uitgewerkt om tijdens de uitvoering te voorkomen dat negatieve effecten op beschermde soorten ontstaan. Dit betreft onder andere maatregelen voor vleermuizen en algemeen voorkomende broedvogelsoorten en de ecologische begeleiding tijdens de sloop en bouw.

Zorgplicht

De zorgplicht (Art 1.11) geldt voor alle soortgroepen, dus ook als ze niet beschermd zijn (zie **bijlage 2**). Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Dit kan door dieren de gelegenheid te geven om uit te wijken en ze niet opzettelijk te doden:

- overleg bij het aantreffen van gewervelde dieren met de ecooloog hoe er omheen gewerkt kan worden of hoe ze verplaatst kunnen worden tot op een veilige afstand van de werkzaamheden.

- behoud nesten van algemene broedvogelsoorten tijdens het broedseizoen, in de periode dat ze gebruikt worden.

Rapportage: Carolien van der Graaf (MSc.)

Borging: Kristel Brennand (MSc.)

Eco-Niche heeft het onderzoek zo secuur en compleet als mogelijk uitgevoerd. Er kunnen echter geen rechten aan dit onderzoek worden ontleend. Natuur is dynamisch en daarmee niet altijd even voorspelbaar. We adviseren dan ook om indien er tijdens de werkzaamheden – ondanks alles – toch nog andere beschermde soorten op de planlocaties worden aangetroffen, hiervoor contact met ons op te nemen om adequate maatregelen te treffen.

© Eco-Niche 2021

*Eco-Niche is lid van het Netwerk Groene Bureaus
en houdt zich daarmee aan de bijbehorende kwaliteitseisen,
richtlijnen en protocollen van dit netwerk*

Bronnen

Onderzoeksmethodes

1. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.
2. BIJ12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0, juli 2017.
3. BIJ12 (2017). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0, juli 2017.
4. BIJ12 (2017). Kennisdocument Buizerd, versie 1.0, juli 2017.

Wetgeving

5. Wet natuurbescherming: www.rijksoverheid.nl
6. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2016, nr34.
7. Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 oktober 2016, nr. WJZ / 16153443, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming (Regeling natuurbescherming), Staatscourant nr 55791, 28 oktober 2016.
8. Ministerie van Economische Zaken (december 2016). Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3.

Lokaal

9. Graaf, C., van der (december 2021). Ecologische quickscan Werninkterrein Amphoraweg 20 te Leiden, Eco-Niche, Leiden.
10. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/11210/?language=dutch>
11. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/11210/?language=dutch>
12. <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/zwarte-roodstaart>
13. <https://www.sovon.nl/nl/rodelijst>.

Bijlage 1: Functies voor beschermde soorten

Functies voor roofvogels (boomvalk, buizerd, ransuil en sperwer)

Alle nestlocaties zijn wettelijk beschermd:

Nestlocatie: nest waar eieren gelegd worden en de jongen opgroeien.

Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd indien aantasting het functioneren van een nestlocatie aantast. Ontbreekt één van de volgende onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt voor de sperwer of boomvalk:

Functioneel leefgebied: voedsel (voor volwassen en jongen), plukplaats en schuilplaatsen voor pas uitgevlogen juvenielen (takkelingen).

Functies voor vleermuizen

De onderstaande definities zijn overgenomen uit het vleermuisprotocol (NGB, 2017).

Alle typen verblijfplaatsen zijn beschermd:

Zomerverblijfplaats: een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn, waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.

Kraamverblijfplaats: een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.

Paarverblijfplaats: een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Winterverblijfplaats: een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Het betreft bij soorten die jaarrond in hun leefgebied blijven nogal eens een voormalige paarplaats of een andere verblijfplaats. Er zijn bij soorten als gewone dwergvleermuis massawinterverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen voor kleinere groepen te onderscheiden.

Het functioneel leefgebied is wettelijk beschermd indien aantasting van de onderstaande elementen het functioneren van een verblijfplaats aantast:

Vliegroute: een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen visa versa.

Migratieroute: een vaste route van zomerleefgebied naar winterverblijfplaats of winterleefgebied en visa versa.

Foerageergebied: een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

Bijlage 2: Uitleg Wet natuurbescherming

De effecten van het project zijn getoetst aan de natuurwetgeving en daarmee aan hoofdstuk 2 en 3 uit de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de Wet natuurbescherming uitgelegd. De uitleg is gebaseerd op de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie Economische Zaken.

Doel van de wet

De Wet natuurbescherming is gericht op het beschermen, ontwikkelen en gebruiken van de natuur en waardevolle landschappen vanwege de intrinsieke waarde, de biologische diversiteit en de cultuurhistorische en maatschappelijke functies. De wet regelt in hoofdstuk 2 en 3 de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van natuurgebieden en de in het wild levende planten- en diersoorten.

Verboden

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten en natuurgebieden zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten en gebieden in principe verboden zijn:

Verbodsbepalingen binnen de gebiedsbescherming:

Het is verboden een plan / project te realiseren of andere handelingen te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van het natuurlijk habitat of het habitat van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Verbodsbepalingen binnen de soortenbescherming per beschermingsregime:

De wet kent voor beschermde soorten drie verschillende beschermingsregimes: paragraaf 3.1 voor soorten uit de Vogelrichtlijn, paragraaf 3.2 voor soorten uit de Habitatrichtlijn en paragraaf 3.3 voor de overige nationaal beschermde soorten. Daarnaast geldt voor alle inheemse planten en dieren een zorgplicht.

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 1</i> Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	<i>Art 3.5 lid 1</i> Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	<i>Art 3.10 lid 1a</i> Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
<i>Art 3.1 lid 2</i> Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	<i>Art 3.5 lid 4</i> Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1b</i> Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
<i>Art 3.1 lid 3</i> Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	<i>Art 3.5 lid 3</i> Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 4 en lid 5</i> Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	<i>Art 3.5 lid 2</i> Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	<i>Art 3.5 lid 5</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1c</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11) heeft betrekking op de intrinsieke waarde van natuur. Dit houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn of haar handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt, dergelijke handelingen achterwege laat of maatregelen treft om de gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Ontheffing en vergunning

De initiatiefnemer blijft altijd verantwoordelijk voor (de gevolgen van) zijn/haar plan/project, maar van het verbod op schadelijke activiteiten ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de provincie of het ministerie van Economische Zaken. Een vergunning-/ontheffingaanvraag kan ook, via de gemeente, aanhaken bij de procedure van de omgevingsvergunning (Omgevingswet). Hierbij legt de gemeente de aanvraag voor aan de provincie. De provincie geeft vervolgens op grond van de inhoudelijke toetsing al dan niet een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) af.

Ontheffing soortenbescherming:

Van de verboden voor beschermde soorten kan met een ontheffing, vrijstelling, gedragscode of provinciale verordening worden afgeweken, mits aan 3 criteria wordt voldaan:

1. een andere bevredigende oplossing voor de activiteit is niet mogelijk.
2. de ingreep doet geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort.
3. het project / plan heeft een in de wet genoemd algemeen belang.

Voor de overige nationaal beschermde soorten (§3.3) zijn in de wet meer wettelijke belangen opgenomen dan voor de soorten uit Vogel- en Habitatrichtlijn (§3.1 en §3.2), waaronder het algemene belang van 'ruimtelijke ontwikkelingen'.

Vergunning gebiedsbescherming:

Van de verboden in beschermde natuurgebieden kan met een vergunning of provinciale verordening worden afgeweken, mits uit een '*passende beoordeling*' blijkt dat het plan / project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten, of als aan de ADC-criteria wordt voldaan:

- A: er zijn geen alternatieve oplossingen;
- D: het plan/project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
- C: de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.